

Beklijvende trip langs zee van emoties

DOCTROEP IN DE BRUGSE GEVANGENIS

Het overkomt me niet zo vaak dat een voorstelling echt als een stormram binnenkomt. Te veel broeken versleten op theaterstoelen om zo maar één twee drie ingepakt te worden door de trucs van theatermakers. Maar bij de productie van Dogtroep in de gevangenis van Brugge en in het kader van Brugge 2002 was het meer dan prijs: geraakt, beneveld, ontroerd, verward en ondersteboven van zoveel onmenselijke menselijkheid. Temidden van de muren van 's lands zwaarst beveiligde gevangenis trok Dogtroep alle registers open. Geïnspireerd door – en samen met gedetineerden en personeel – maakten zij een voorstelling over al datgene waar een mens op het scherpst van de snee mee geconfronteerd wordt: eenzaamheid, verlies, verlangen, angst. En over tijd. Tijd als een vacuüm tussen jou en het echte leven. Tijd die vreet, aan je beeld van de wereld en van jezelf, aan de grond onder je voeten.

Niemand kan zich voorstellen wat het moet betekenen om dag in dag uit, jaar in jaar uit te leven achter deuren die dicht zijn, weg van de mensen die je belangrijk vindt, met een dagorde die een ander voor jou heeft opgesteld, in een kleine ruimte samen met celmaten voor wie je niet hebt gekozen, op elk willekeurig moment bekeken door bewakers. Niemand: niet de mensen die er werken, niet de Dogtroepers die er toch twee maanden gebivakkeerd hebben, niet het publiek dat de productie heeft gezien. Maar de ontredde ring waarmee je na de voorstelling op de stoep staat, doet je toch een klein beetje in de buurt komen van een vermoeden. Of misschien beter: confronteert je met een schemerzone – van de maatschappij, van de mens, van jezelf – waar je misschien liever niet mee geconfronteerd had willen worden. Het is zeldzaam dat theater zo dichtbij weet te komen, dat theater zo over alles gaat. Als dat gebeurt, mag het zonder blozen kunst heten. Met vijf hoofdletters.

Het kader

Ik geef het toe: ik was niet zo'n a priori voorstander van sociaal-artistieke projecten. Net omdat het in mijn hoofd nog zo vaak zo weinig met kunst te maken had. Net omdat het kleurrijke discours omtrent het project nog zo vaak interessanter bleek dan het project zelf. Net omdat ik niet wist of je mensen geld moet vragen om te komen kijken naar artiesten die zich soms met meer goedbedoelerigheid dan ideeën op fijne minderheden storten. Net omdat de authenticiteit van José van de gazettenwinkel die op een podium wordt gehesen nog al te vaak verward wordt met de 'echtheid' als criterium voor boeiend toneel. Net omdat ik vind dat 'het sociale' bij 'artistiek' ruikt naar een keurslijf waar een kunstenaar in wordt gehesen, terwijl net vrijheid – o cliché – het essentiële kader is voor een artiest.

Begrijp me niet verkeerd: van mij mag iedereen alles doen waar hij of zij zin in heeft, en hoe meer zielen geholpen worden door therapeutisch macrameeën of moeilijke gevoelens uiten in poëzie, hoe beter. Alleen was cultuur voor mij toch nog steeds het terrein van de kunstenaars: hun speeltuin van de verbeelding. Maar wat mij duidelijk is geworden: als kunstenaars zelf kiezen voor dat keurslijf, is het mogelijk dat artistieke kaders en doorleefde verhalen mekaar uitdagen en versterken. En dat die optelsom niet alleen leidt tot een proces waar mensen beter van worden, maar ook tot een resultaat dat zo geladen is dat het wel erg moeilijk wordt om onbewogen te blijven.

De betrokken partijen

Het moet gezegd: het unieke van dit project zit hem natuurlijk ook in de betrokken partijen: de directieleden van het Penitentiair Complex Brugge waren – niet zo vanzelfspre-

kend in hun positie – wonderlijk *open minded*, de man die het project mee opvolgde vanuit de gevangenis onschatbaar, en de toestemmingen van Justitie kwamen – dankzij bemiddeling van een fijnbesnaard man aan het hoofd van de Vlaamse gevangenissen – in orde. Om maar te zeggen: er werden nekken uitgestoken voor dit project. Maar dat had ongetwijfeld ook met Dogtroep te maken, dat zich van in het begin met alles wat het had in de strijd heeft gegooid. Ook al bestaat Dogtroep al ruim twintig jaar en strekt zijn actieradius zich uit van Amsterdam tot Rusland, en van Berlijn tot Zuid-Afrika, ze blijken in België niet zo bekend. Het is een collectief van acteurs, muzikanten, beeldend kunstenaars en artiesten into nieuwe technologieën, aangevoerd door artistiek leidster Titia Bouwmeester. Ze spelen nooit klassieke producties in klassieke theaters. Maar met weinig woorden en veel muziek, met sprankelende verbeelding en spitse technologie, met humor en sprekende beelden, maken zij locatievoorstellingen die door publieken van allerlei achtergronden duchtig worden gesmaakt. Dogtroep is bovendien geen club die keurig een voorstelling komt afleveren, het is een groep artiesten die zich met zijn hele hebben en houden nestelt op een plek, en met de mensen en middelen daar aanwezig iets realiseert. Dat deden ze ook in Brugge. Ze kwamen met zijn twintigen en betraden die wereld-in-de-wereld van 750 gedetineerden van meer dan 100 verschillende nationaliteiten en nog eens 650 personeelsleden. Stap voor stap hebben ze de vesting die zo'n gevangenis is veroverd. De anders zo stoere mannen en vrouwen kwamen elke dag meezingen en -denken en vertellen over hun dromen en hun nachtmerries. Velen van hen zouden later pas met zoveel woorden zeggen hoe belangrijk dat voor hen was. Hoe vrij ze zich voelden, die paar uur per dag, hoe goed het deed om als gelijkwaardig mens tus-